

Θεάνθρωπος, θεία Λειτουργία, Ἐκκλησία

Ὁ ἅγιος Ἰουστῖνος τοῦ Τσέλιε, ἀκολουθώντας ὅλη τήν μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας, συνδέει ἄρρηκτα τόν Θεάνθρωπο Χριστό, τήν θεία Λειτουργία καί τήν Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Σῶμα Χριστοῦ, ὁπότε ἀπό ὅπου ἀπουσιάζει ὁ Θεάνθρωπος Χριστός δέν ὑπάρχει Ἐκκλησία. Ὁ Χριστός δίνεται στόν κόσμον μέ τό μυστήριον τῆς θείας Λειτουργίας, τό μυστήριον πού συνοψίζει ὅλα τά μυστήρια τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅλα τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ μαρτυρία τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου τοῦ Νέου γιά τήν ταυτότητα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μέ τήν θεία Λειτουργία, ὡς Εὐχαριστία καί Μετάληψη τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, δείχνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά παύσῃ τήν θεία Λειτουργία, δηλαδή τήν μετάδοση τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ στούς πιστούς, γιατί αὐτό συνεπάγεται τήν ἄρνηση τοῦ ἑαυτοῦ της, ὡς τοῦ πραγματικοῦ Σώματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Α' Μέρος – Θεολογική τοποθέτηση σέ σύγχρονες θεολογικές ἀντιρρήσεις

1. Ἡ παύση τῆς Θείας Λειτουργίας ὡς ὕψιστη πράξη ἀγαπητικῆς αὐτοκένωσης τῆς Ἐκκλησίας

Ἦδη προτοῦ κλείσουν οἱ Ναοί ἀπό τό Κράτος, προτάθηκε ἡ παύση τῆς Λειτουργίας ἀπό θεολόγους καί μάλιστα ὑπῆρξαν περιπτώσεις Ναῶν, οἱ ὅποιοι ἐκλείσαν πρὶν κἄν ἡ Ἱερά Σύνοδος λάβῃ ὁποιαδήποτε ἀπόφαση. Ἡ θεολογική αἰτιολογία τῆς παύσης τῆς θείας Λειτουργίας ἀπό προϋσταμένους τῶν Ναῶν ὑπῆρξε ἡ χριστιανική ἀγάπη ὡς αὐτοκένωση τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τόν ἴδιον τῆς τόν ἑαυτό, δηλαδή τήν θεία Λειτουργία, μέ σκοπό νά προστατευτῇ ἀγαπητικά ἀπό κάθε μολυσμό ἢ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων.

Μιά τέτοια ἄποψη δέν μπορεῖ νά στηριχθῇ στήν Ὁρθόδοξη πίστη καί θεολογία περί τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας. Εἶναι τελείως κατανοητή μέσα στό πλαίσιο τῆς πίστεως τῶν Προτεσταντῶν, σύμφωνα μέ τήν ὁποία τά Τίμια Δῶρα δέν εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ἀλλά κτιστά σύμβολα μέ σκοπό τήν ἐνεργοποίηση τῆς μνήμης σέ σχέση μέ τό σωτηριῶδες ἔργο τοῦ Χριστοῦ. Γιά τόν προστεσάντη Χριστιανό ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τήν μυστηριακή συμμετοχή του στήν λατρεία, διότι ἀπλούστατα τά πάντα εἶναι κτιστά. Αὐτός εἶναι ἀκριβῶς ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο στόν Προτεσταντισμό εἴτε εἶναι κανεῖς στό σπίτι εἴτε στήν αἴθουσα ἀνάγνωσης τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ εἶναι τό ἴδιον πράγμα. Μάλιστα σέ καιρούς ἐπιδημίας γίνεται προφανές ὅτι ἡ ἐξίσωση ἀτομικῆς λατρείας καί κοινῆς λατρείας γέρνει ἀπολύτως ὑπέρ τῆς πρώτης, ἀφοῦ αὐτό ὀρίζεται ὡς χριστιανική ἀγάπη μέ σκοπό τήν ἀπουσία μετάδοσης ἀσθενειῶν.

Ἡ προτροπή, στόν χῶρον τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, γιά παύση τῆς θείας Λειτουργίας ὡς θυσιαστικῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀνθρώπους προέρχεται καί ἀπό τήν πεποίθηση ὅτι μέ τήν θεία Μετάληψη εἶναι ἐνδεχόμενο νά μεταδίδεται φθορά καί μολυσμός. Οἱ δῆθεν θεολογικές προϋποθέσεις τῆς πεποίθησης αὐτῆς βασίζονται στή θεώρηση τῆς φύσης, εἴτε κτιστῆς, εἴτε ἄκτιστης, ὡς ἐνός πράγματος στό ὁποῖο ἐπικρατεῖ ἡ ἀναγκαιότητα καί τό ὁποῖο ἐπείγεται γιά τήν ἀτομική του ἐπιβίωση, ἐνῶ τό πρόσωπο εἶναι ἐλεύθερο ἀπό ἀναγκαιότητες. Προβάλλεται ἡ κοινωνία τῶν προσώπων ὡς ἐναντία στήν ἀτομιστική ἐπιβίωση τῶν φύσεων καί ἡ θεία Μετάληψη θεωρεῖται ὡς σχέση κοινωνίας προσώπων, τῶν πιστῶν καί τοῦ Χριστοῦ, πού ἐναντιώνεται στήν ἐπιβίωση τῆς φύσεως. Αὕτη ἀκριβῶς ἡ ὑποτίμηση τῆς φύσεως, ἀκόμα καί τῆς θεϊκῆς, δίνει τό περιθώριον νά θεωρηθοῦν τά Τίμια Δῶρα ὡς δεκτικά καί φορεῖς μολυσματικῶν, φθοροποιητικῶν, ἰογενῶν ἐπιδράσεων.

Ἡ θεώρηση αὕτη, ὅμως, τῆς θείας Μεταλήψεως ἐμπεριέχει τήν βλάβη ἀποψη ὅτι δέν ἐκπορεύεται ἀγιαστική Χάρη ἀπό τόν Ἄρτον καί τόν Οἶνον, πού ἔγιναν Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ,

κατά τό Μυστήριον τῆς θείας Λειτουργίας. Ἐδῶ ἀκριβῶς ἐντοπίζει κανεὶς πλήρη ταύτιση μέ τόν Προτεσταντισμό. Δέν γίνεται παραδεκτή, ὅπως στούς Προτεστάντες, καμμία φυσική παρουσία τοῦ Θεοῦ στά Τίμια Δῶρα. Θεωροῦνται ἀπλῶς ὡς σημεῖα ἢ σύμβολα τῆς κοινωνίας τῶν προσώπων. Οἱ φύσεις τοῦ Χριστοῦ παραμερίζονται ἀπολύτως καί ἔτσι δέν ὑπάρχει κανένα περιθώριον γιά τήν θεοποιό ἐνέργεια τοῦ Ἄρτου καί Οἴνου πού μεταβλήθηκαν σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Ὅποτε πολύ φυσιολογικά παραδέχονται τήν βλάσφημη ἄποψη ὅτι μέσῳ τῆς θείας Μεταλήψεως μεταδίδονται ἰοί καί φθορά.

Μέ τέτοιες ἀπόψεις, πού ὑποτιμοῦν τήν φύση, εἴτε κτιστή, εἴτε ἄκτιστη, καί δέν ἀφήνουν κανένα περιθώριον γιά τήν θεοποιό ἐνέργεια τοῦ Ἄρτου καί Οἴνου πού μεταβλήθηκαν σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ κατά τήν θεία Λειτουργία, εἶναι φυσιολογική ἡ ἐξίσωση τοῦ «προσεύχομαι στό σπίτι» καί τοῦ «μετέχω τῆς λατρείας στόν Ναό». Αὐτό πού χάνεται γιά τούς φορεῖς αὐτῶν τῶν ἀπόψεων εἶναι ἡ «διαπροσωπική σχέση» μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους, ἡ στέρηση πού ἐπιβάλλεται ἀπό τά μέτρα τοῦ Κράτους. Ὅτιδήποτε ἄλλο, κατά τίς ἀπόψεις τους, ἀναπληρώνεται, ἀφοῦ ἀπό τόν Ἄρτο καί τόν Οἶνο πού καθαγιαζονται στήν θεία Λειτουργία, ἡ ὁποία τελεῖται στό Ἱερό Ναό δέν ἀναμένουν τήν καθαρτική, φωτιστική καί θεοποιό ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. Αὐτά τά ἀναμένουν ἀπό τήν «κοινωνία τῶν προσώπων», ὅπως αὐτοί τήν ἐννοοῦν.

Γιά τόν ὀρθόδοξο Χριστιανό, ὅμως, δέν ἐξισώνεται ἡ προσευχή στό σπίτι μέ τήν λατρεία πού τελεῖται στόν Ναό, οὔτε ἡ κοινωνία τῶν πιστῶν μέ τόν Χριστό τελεῖ ἐκτός τῆς μέθεξης τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν ἀπό τήν τεθεωμένη Σάρκα τοῦ Λόγου, οὔτε ἐπίσης τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ μπορεῖ νά ἀποτελέσῃ φορέα μόλυνσης καί θανάτου, διότι ὁ Κύριος τῆς Ζωῆς δέν κληροδοτεῖ φθορά καί θάνατο. Κατά τόν τρόπο πού ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ, παθητή καί θνητή ἐκουσίως, φανέρωνε τήν θεία ζωοποιό ἐνέργεια κατά τίς θαυματουργίες, μέ τόν ἴδιον τρόπο ὁ καθαγιασμένος Ἄρτος καί ὁ Οἶνος τῆς θείας Λειτουργίας ἐνεργεῖ τόν ἁγιασμό τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ πίστη τῆς Ἐκκλησίας στά Τίμια Δῶρα βλέπει τήν ἀντίδοσιν τῶν ιδιωμάτων τῶν φύσεων στό πρόσωπο τοῦ Σαρκωμένου Λόγου, ὅπως τήν θεολόγησαν οἱ ἅγιοι Πατέρες. Ἡ σάρκα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄν καί θνητή πρό τῆς Ἀναστάσεως –ἀπέβαλε τήν φθαρτότητα καί τήν θνητότητα μέ τήν Ἀνάστασιν– εἶναι ζωοποιός καί ἐνεργεῖ ὅσα εἶναι τῆς θεότητος, ὅχι ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλά ἐξαιτίας τῆς ἐνώσεως μέ τήν θεία φύση. Ἀντιστοίχως, ἡ ἐνέργεια τῆς θεότητος ἐκπορεύεται ἀπό τόν Ἄρτο τῆς θείας Λειτουργίας, ὡς τοῦ πραγματικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Κατ' αὐτόν τόν τρόπο ὁ Ἄρτος τῆς θείας Λειτουργίας εἶναι ζωοποιός, ἁγιαστικός καί θεοποιός.

Στά Εὐαγγέλια ὁ Ἰησοῦς Χριστός θεραπεύει τούς ἀρρώστους μέ τήν ἀφή, μέσῳ τῆς ὁποίας, διά τοῦ σώματός Του, φανερώνεται καί θαυματουργεῖ ἡ ἄκτιστη ἐνέργεια τῆς θεότητος. Στό κατά Μάρκον Εὐαγγέλιον διαβάζει κανεὶς «Καί ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν καί γονυπετῶν αὐτὸν καί λέγων αὐτῷ ὅτι ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρίσαι. ὁ δὲ Ἰησοῦς σπλαγχνισθεὶς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτοῦ καί λέγει αὐτῷ· θέλω, καθαρίσθητι. καί εἰπὼντος αὐτοῦ εὐθέως ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καί ἐκαθαρίσθη»(Μαρκ. 1,40-41).

Ὁ Θεάνθρωπος Χριστός μέ τήν ἀφή καί τήν θεϊκή θαυματουργική Του ἐνέργεια θεραπεύει τόν λεπρό. Ὁ Λόγος τοῦ Πατρὸς, ὁ Θεάνθρωπος Χριστός ἐνεργεῖ, ὡς ἐνιαία σύνθετη ὑπόστασις καί μέ τήν ἐνέργεια τῆς ἀνθρώπινης καί μέ τήν ἐνέργεια τῆς θεϊκῆς φύσης Του. Κατά τόν ἅγιον Μάξιμον τόν Ὁμολογητὴ ὁ Χριστός παρέλαβε τήν σάρκα του ὡς συνεργάτη στίς θεραπείες καί τίς ἀναστάσεις νεκρῶν, γιά νά δείξῃ ὅτι κι αὕτη μπορεῖ νά ζωοποιεῖ μέ τήν οὐσιώδη θεία ἐνέργειά Του.

Ὁ Χριστός ὡς ὁ Σαρκωμένος Λόγος ἐνεργεῖ τά ἀνθρώπινα θεϊκῶς καί τά θεϊκά ἀνθρωπίνως. Τό σῶμα τοῦ Σαρκωμένου Λόγου οὐδέποτε χωρίζεται ἀπό τήν θεϊκή ἐνέργεια, διότι εἶναι τὸ Σῶμα τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ Λόγου, τό ὁποῖο προσφέρεται πρὸς βρῶσιν καί πόσιν στούς πιστούς. Εἶναι προφανές ὅτι ὁ εὐχαριστιακός Ἄρτος ὡς Σῶμα Χριστοῦ, ὡς Σῶμα τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ Λόγου οὐδέποτε εἶναι χωρισμένος ἀπό τήν θεϊκή ἐνέργεια. Ἐπομένως, εἶναι ἀδύνατον τὸ σῶμα τοῦ ἰδίου

τοῦ Λόγου νά ἀποτελεῖ φορέα φθορᾶς.

Ἐν κατακλείδι, ἡ ὑπακοή τῆς Ἐκκλησίας στόν Χριστό δέν μπορεῖ νά μεταδίδει ιούς καί ἀσθένειες. Διότι ἡ Ἐκκλησία τελώνοντας τήν θεία Λειτουργία ὑπακούει στόν Χριστό, ὁ Ὅποιος «λαβὼν τὸν ἄρτον» εἶπε στοὺς Μαθητές Του: «λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου· καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἶμά μου»(Ματθ.26, 26-28), καὶ στό Εὐαγγέλιο τοῦ Λουκᾶ καταλήγει λέγοντας: «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν» (Λκ. 22,19).

Προφανῶς εἶναι βλασφημία νά δεχθοῦμε ὅτι ὁ Χριστὸς εἶπε στοὺς Μαθητές Του «τοῦτο ποιεῖτε» ἀφήνοντάς τους ἔκθετους σέ ἀσθένειες καὶ θάνατο, ὁ Νικητὴς τοῦ θανάτου.

2. Τὸ αἶτημα γιὰ παύση τῆς Θείας Λειτουργίας ὡς μεταρρύθμιση καὶ ἐκσυγχρονισμός κατὰ τὰ πρότυπα τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν ὁμολογιῶν

Ἀναρωτιοῦνται μερικοὶ ἀρθρογράφοι, πού δέν ἔχουν σχέση μετὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ ἀγνοοῦν τὴν θεολογία τῆς, γιατί δέν μεταρρυθμίζεται ἐπιτέλους ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, γιατί δέν μιμεῖται τὸ Βατικανό καὶ τίς Προτεσταντικὲς Ὁμολογίες στὴν παύση τῆς θείας Λειτουργίας στόν καιρὸ τῆς πανδημίας, ἀλλὰ μένει κολλημένη στὴν δική της παράδοση. Ἡ ἀπάντηση εἶναι σχετικὰ προφανής. Οὔτε τὸ Βατικανό, οὔτε οἱ Προτεσταντικὲς Ὁμολογίες θεωροῦν τὴν Ἐκκλησία ἄκτιστη καὶ κτιστή, ὅπως εἶναι ὁ Χριστός, ὁ σαρκωμένος Λόγος κτιστός ἄνθρωπος καὶ τέλειος ἄκτιστος Θεός.

Ἡ θεία Χάρη γιὰ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς εἶναι κτιστή, εἶναι κτίσμα, δημιούργημα, δέν εἶναι οὐσιώδης ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός γι' αὐτοὺς δέν δίνει τίποτε ἀπὸ τὸν ἑαυτό Του στόν κόσμον. Ἐπικοινωνεῖ μέσω κτισμάτων.

Οἱ Προτεστάντες δέν δέχονται ἀληθῆ παρουσία Χριστοῦ στὰ Τίμια Δῶρα. Τὰ Τίμια Δῶρα, σέ ὅποιες Ὁμολογίες ὑπάρχουν καὶ ἐφόσον ὑπάρχουν, ἀποτελοῦν κτίσματα μόνον, βοηθητικά τῆς μνήμης, ὥστε οἱ πιστοὶ νά θυμοῦνται τὸν Χριστό. Δέν εἶναι πηγὴς τῆς ἁκτιστῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, οὔτε ἐνώνουν τοὺς πιστοὺς μετὰ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἶμα τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή μετὰ τὸ πραγματικὸ Σῶμα Του, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἐμπειρία πού ἐκφράζει πολὺ χαρακτηριστικὰ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφοντας στοὺς Ἐφεσίους: «ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ»(5,30).

Κατὰ συνέπεια ἡ θεία Λειτουργία εἶναι ἡ ὑπαρκτικὴ ταυτότητα τῶν Ὁρθοδόξων. Ἡ ζωὴ τοῦ Ὁρθόδοξου Χριστιανοῦ εἶναι ζωὴ μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ζωὴ, ἡ δύναμη τῆς ὁποίας εἶναι τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ φανερώνεται καὶ παρέχεται στὴν θεία Λειτουργία.

Ἡ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν νά μὴν παύση ἡ θεία Λειτουργία, δέν ἦταν γιὰ νά διατηρηθῇ κάποιος τελετουργικὸς τύπος. Ἦταν ὁμολογία πίστεως στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ἦταν ὁμολογία ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Παύση τῆς θείας Λειτουργίας σημαίνει παύση τῆς πίστεως ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Μετὰ αὐτὴν τὴν πίστη ἡ θεία Λειτουργία στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά σταματήσῃ. Ἡ θεία Λειτουργία ἀποτελεῖ τὴν πίστη τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Κύριος ὅλης τῆς δημιουργίας. Ἡ Πολιτεία, βέβαια, ἀποδείχθηκε ὅτι ἔχει ἄλλη ἀντίληψη τῶν πραγμάτων.

Ἡ ἀνακοίνωση τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (16-3-2020) γιὰ τὴν διατήρηση τῆς τέλεσης τῆς θείας Λειτουργίας τίς Κυριακὲς 7-8 π.μ., μετὰ παράλληλες παραινήσεις γιὰ ἀποχὴ κάθε εὐπαθοῦς ομάδας καὶ κάθε ἀσθενοῦς, φανέρωσε μετὰ σαφήνεια ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος λάμβανε σοβαρότατα ὑπόψη τῆς τὰ ἐπιστημονικὰ δεδομένα γιὰ τὴν πανδημία, ἀλλὰ καὶ

δέν παραθεωρούσε τήν θεολογία τῆς Ἐκκλησίας, μέσα στήν ὁποία δέν νοεῖται παύση τῆς θείας Λειτουργίας.

Ἐν τέλει, ἡ ἀποδοχή ἐκ μέρους τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς κρατικῆς ἐντολῆς γιά θεία Λειτουργία μέ μόνους τούς Λειτουργούς μαρτυρεῖ: πρῶτον, τήν σοβαρή στάση τῆς Ἐκκλησίας ἀπέναντι στά ἐπιστημονικά δεδομένα, τά ὁποία ἀποτρέπουν τόν συγχρωτισμό τῶν ἀνθρώπων· δεύτερον, τήν πρόνοια τῆς Ἐκκλησίας νά μήν βλασφημηθῇ τό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τῶν Χριστιανῶν ὡς φορέων τοῦ θανάτου στήν κοσμική κοινωνία μόνον λόγῳ τοῦ συνωστισμοῦ· τρίτον, τήν ἀγάπη τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ὅλο τόν λαό –Χριστιανούς καί μή– καί μαρτυρεῖ τήν ἄρνηση τῆς Ἐκκλησίας νά λειτουργήσῃ ὡς κομματική μερίδα ἐγείροντας ἐμφυλιακές τάσεις ἐντός τοῦ ἰδίου Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ἐχουμε τόν ἐξωτερικό «ἀόρατο πόλεμο» τοῦ κορωνοϊοῦ, δέν ἦταν πρὸς τό συμφέρον τοῦ λαοῦ νά ἀνάγῃ καί ἓνας ὁρατός ἐμφύλιος.

Σέ ἄλλες ἐποχές, βέβαια, ἐπειδή τό σύνολο τῆς κοινωνίας πίστευε στόν Ἰησοῦ Χριστό, ἡ σκέψη γιά τήν παύση τῶν ἱεροπραξιῶν ἢ περιορισμό τους σέ μόνους τούς Λειτουργούς σέ περιόδους πανδημιῶν ἦταν ἀδιανόητη. Αὐτό μάλιστα παρά τό γεγονός ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶχαν πλήρη συνείδηση γιά τόν μεταδοτικό χαρακτήρα τῆς μολυσματικῆς ἀρρώστιας. Ὑπάρχουν πολλά ἱστορικά παραδείγματα ἀπό τούς πρώτους αἰῶνες ἕως τίς μέρες μας.

Ἐν κατακλείδι, μεταρρύθμιση τῆς Ἐκκλησίας μέ παύση τῆς θείας Λειτουργίας, σημαίνει ἔκπτωση ἀπό τήν ὀρθή πίστη στόν Θεάνθρωπο Χριστό, ὁ Ὅποιος, κυρίως μέσω τῆς θείας Λειτουργίας, εἶναι ἡ Ζωή τοῦ κόσμου.

3. Ἡ ἐπίκριση τῆς ἄποψης τῆς Συνόδου καί τῆς μαρτυρίας ἐπισκόπων καί κληρικῶν ὅτι ἡ θεία Κοινωνία δέν μεταδίδει μολυσματικές ἀσθένειες

Μέ ἀφορμή τή χρήση τῆς ἱερῆς λαβίδας, τοῦ μάκτρου καί τῶν ἱερῶν σκευῶν ἔγινε καί γίνεται μιᾷ μεγάλῃ συζήτηση περί μεταδοτικότητας μολυσματικῶν ἀσθενειῶν. Μάλιστα, μέ ἄξονα ἀναφορᾶς τήν θέση ὅτι τά Τίμια Δῶρα ἀποτελοῦν ὑλικά τῆς πεπτωκυίας φθαρτῆς φύσεως ἔγινε λόγος γιά μονοφυσίτες καί μονοφυσιτισμό ὡς πρὸς τήν θεία Μετάληψη.

Ἰσχυρίστηκαν, δηλαδή, ὀρισμένοι ὅτι εἶναι μονοφυσιτισμός νά λέγεται ὅτι ἡ θεία Κοινωνία τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ δέν μεταδίδει μολυσματικές ἀσθένειες, διότι ἔτσι παραβλέπεται ἡ φθαρτή φύση τοῦ Εὐχαριστιακοῦ Ἄρτου. Κατά τούς ἰδίους ἐπικριτές τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, φθαρτός ἄρτος σημαίνει μετάδοση μολυσματικῶν ἀσθενειῶν. Ἐπομένως, γιά τούς ἰδίους ἐπικριτές τό νά ἰσχυριστῇ κανεῖς ὅτι ὁ Εὐχαριστιακός Ἄρτος δέν μεταδίδει μολυσματικές ἀσθένειες ἰσοδυναμεῖ μέ θεώρηση τοῦ καθαγιασμένου Ἄρτου ὡς ἀποκλειστικά θείας φύσεως, ἐξ οὗ κατὰ τήν γνώμη τους καί ὁ μονοφυσιτισμός.

Εἶναι γεγονός, ὅτι μεγάλο μέρος Λειτουργῶν ἔχουν βρεθῇ μάρτυρες σέ ἐξωτερικές ἀλλοιώσεις τοῦ Εὐχαριστιακοῦ Ἄρτου, ὅπως π.χ. τοῦ Ἄρτου τῆς Προηγιασμένης θείας Λειτουργίας ἢ τοῦ Ἄρτου τῆς Μεγάλης Πέμπτης, ὁ ὁποῖος φυλάσσεται στό Ἀρτοφόριο τῆς Ἀγίας Τραπέζης κάθε Ἱεροῦ Ναοῦ μέ σκοπό τήν Μετάληψη τῶν ἐχόντων ἀνάγκη σέ ὥρες πού δέν γίνεται θεία Λειτουργία.

Τό γεγονός πιθανῆς ἀλλοίωσης τοῦ Εὐχαριστιακοῦ Ἄρτου μαρτυρεῖ προφανῶς γιά τήν ὑλική του φύση. Ὅμως ἐπειδή ὁ Εὐχαριστιακός Ἄρτος καί ὁ Οἶνος εἶναι ἀληθῶς Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ εἶναι ἀδύνατον νά ἀποτελέσῃ φορέα μολυσματικῶν ἀσθενειῶν. Ὁ Ἄρτος τῆς Ζωῆς δέν μπορεῖ νά εἶναι μέσον θανάτου καί φθορᾶς.

Ἡ ἀντίδοση τῶν ιδιωμάτων τῶν φύσεων στό πρόσωπο τοῦ σαρκωμένου Λόγου βοηθᾷ στήν κατανόηση τοῦ πράγματος. Κατά τόν τρόπο πού πρό τῆς Ἀναστάσεως ἡ παθητή σάρκα τοῦ Κυρίου ἦταν ζωοποιός, μέ τόν ἴδιο τρόπο ὁ Εὐχαριστιακός Ἄρτος ὡς Σῶμα Χριστοῦ εἶναι κτιστός καί

γεμάτος από τις άκτιστες ενέργειες τής θεότητας του Ίησου Χριστού.

Ο Υιός και Λόγος του Θεού έκουσίως προσέλαβε τήν παθητότητα και τήν θνητότητα τής φύσεώς μας, για να μάς δωρίση τήν νίκη έναντίον του θανάτου. Έκουσίως προσλαμβάνει και τόν άρτο τής ύποκείμενης στήν φθορά φύσεως, τόν κάνει μυστηριακά Σώμα Του, για να μάς μεταδώση τήν Ζωή Του, τήν όποία «θάνατος ουκέτι κυριεύει».

Πέραν αυτών, υπάρχουν δεκάδες μαρτυρίες ζώντων και κεκοιμημένων Λειτουργών του Θεού, οι όποιοι κατέλυν τήν θεία Κοινωνία είτε εκκλησιάσματος μέ έξόχως μολυσματικές ασθένειες, είτε μέ κάθε είδους ζωντανών οργανισμών (ζωύφίων, εντόμων κλπ), οι όποιοι έξ άτυχήματος συγκεντρώνονταν στό ιερό Ποτήριο. Όλες αυτές οι μαρτυρίες επιβεβαιώνουν ότι ή θεία Χάρη ενεργεί από τόν Εύχαριστιακό Άρτο ως άπολύτως άποτρεπτική κάθε φθοράς.

Πάντως, ή παραδοχή από μερικούς τής μετάδοσης νοσημάτων από τόν Εύχαριστιακό Άρτο είναι άποτέλεσμα τής θεώρησής του ως άποκλειστικά κτιστού και μάλιστα φθαρτού. Παραθεωρεί τελείως τό μυστήριο τής μεταβολής των δώρων σε Σώμα και Αίμα Χριστού.

Μιά τέτοια θεώρηση όμως μηδενίζει τήν άκτιστη ενέργεια πού έκπορεύεται από τό Σώμα του σαρκωμένου Λόγου και καθιστά κτιστολάτρη και φθαρτολάτρη, όποιον πιστεύει στήν μετάδοση φθοράς από τό άναστημένο Σώμα του Κυρίου. Έπομένως, μονοφυσίτες δέν είναι όσοι πιστεύουν στήν άπουσία μετάδοσης ασθeneιών από τόν Εύχαριστιακό Άρτο, αλλά δυστυχώς, μονοφυσίτες και φθαρτολάτρες είναι όσοι πιστεύουν ότι ο Άρτος τής Ζωής μπορεί να είναι και πρόξενος φθοράς.

Ένα άλλο ζήτημα πού συζητήθηκε πολύ ήταν ο τρόπος τής θείας Μετάληψης διά τής λαβίδος, ή πιθανή μετάδοση μολυσμού μέσω του μάκτρον, έναλλακτικοί τρόποι θείας Μετάληψης κλπ. Όλη ή συζήτηση σχετικά μέ τό τί κολλάει και τί δέν κολλάει άναφορικά μέ τόν τρόπο Μετάληψης είναι μία άπολύτως άδιέξοδη σχολαστική λεπτολογία.

Ο άνθρωπος προσέρχεται να μεταλάβη τόν Άρτο τής Ζωής, πού είναι τό Σώμα και τό Αίμα του Χριστού. Ο Κύριος τής ζωής οικονομεί στόν καθένα μας τί θα συμβή και τί δέν θα συμβή. Δέν μπορεί ο Χριστιανός να συμπεριφέρεται ως βαριά νευρωτικός και ψυχαναγκαστικός μέ μικροβιακές έμμονές έμπροσθεν του μεγαλύτερου θαύματος τής δημιουργίας, τής ίδιας τής ένανθρώπησης του Θεού Λόγου, ή όποία ανακαινίζει τό σύμπαν και καθιστά τόν άνθρωπο σύσσωμο και σύναιμο του Κυρίου ήμών Ίησου Χριστού.

Πέραν αυτών ο τρόπος Μετάληψης είναι καθιερωμένος έδω και πολλούς αιώνες από τήν Έκκλησία και μία όποιαδήποτε άλλαγή δέν μπορεί να γίνη από μία μόνον Αυτόκεφαλή Έκκλησία ή ένα Πατριαρχείο ή, πολύ περισσότερο, από έναν Ιερέα ή Επίσκοπο, αλλά από όλη τήν Έκκλησία μέ θεολογικά κριτήρια και θεολογικό τρόπο.

Β' Μέρος – Η παράδοση τής Όρθόδοξης Έκκλησίας για τήν θεία Κοινωνία

Η παράδοση των άγιων Πατέρων, από τούς Αποστολικούς Πατέρες έως τούς συγχρόνους άγίους τής Έκκλησίας μας, μαρτυρεί ότι ο Άρτος και ο Οίνος τής Εύχαριστίας, είναι Σώμα και Αίμα Χριστού, είναι «φάρμακον άθανασίας, αντίδοτος του μη άποθανείν, αλλά ζήν εν Ίησου Χριστώ διά παντός» (άγιος Ιγνάτιος ο Θεοφόρος). Δέν μεταδίδει φθορά, ασθένειες και θάνατο, αλλά ζωή, όχι μόνο στήν ψυχή, αλλά και στό σώμα. Τήν διδασκαλία αυτή συναντούμε στόν άγιο Ιουστίνο Φιλόσοφο και Μάρτυρα και στόν άγιο Ειρηναίο Επίσκοπο Λυώνος.

Βέβαια, για να ενεργήση τό μυστήριο τήν ζωή τής ψυχής και του σώματος υπάρχουν προϋποθέσεις. Είναι άδύνατον ο Εύχαριστιακός Άρτος να είναι μεταδοτικός φθοράς, διότι είναι ο Άρτος τής Ζωής. Η Ζωή δέν κληροδοτεί θάνατο. Σύμφωνα μέ τόν άγιο Ιωάννη τόν Χρυσόστομο, ή καταδίκη

πού επιφέρει ο άνθρωπος στον εαυτό του προσερχόμενος αναξίως συνίσταται ακριβώς στην απουσία επιγνώσεως ότι μεταλαμβάνει τον Άρτο της Ζωής, τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Στόν ἅγιο Κύριλλο Ἀλεξανδρίας φανερώνεται μέ σαφήνεια μέ ποιόν τρόπο ὁ Ἄρτος τῆς Ζωῆς εἶναι πρόξενος ζωοποίησης τόσο τῆς ψυχῆς, ὅσο καί τοῦ σώματος. Μέ ἐπίκεντρο τό θαῦμα τῆς ἀνάστασης τοῦ νέου τῆς Ναῖν καί τῆς κόρης τοῦ Ἰαείρου ἀναφέρεται στήν μία καί συγγενῇ δι' ἀμφοῖν ἐνέργεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστός κράτησε τό χέρι τῆς κόρης τοῦ Ἰαείρου καί τήν ζωοποίησε μέ τό παντουργό πρόσταγμα Του. Ἐνήργησε μέ τήν ἀφή τῆς σαρκός Του καί μέ τό θεῖο πρόσταγμα. «Μίαν καί συγγενῇ» διά τῶν δύο φύσεων ἐπέδειξε τήν ἐνέργεια. Τό ἴδιο καί στήν ἀνάσταση τοῦ νέου τῆς Ναῖν. «Ἦψατο τῆς σοροῦ», καί προσέταξε: «Νεανίσκε, σοί λέγω, ἐγέρθητι».

Μέ τήν ἀντίδοση τῶν ιδιωμάτων στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐρμηνεύει τήν ἀντίδοση τῶν ιδιωμάτων μεταξύ τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων καί τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Ἄν μέ τήν ἀφή «τῆς ἁγίας σαρκός» ζωοποιοῦνται οἱ νεκροί, πόσο πλουσιώτερη δέν θα κερδίσουμε «τὴν ζωοποιὸν εὐλογίαν, ὅταν αὐτῆς καί ἀπογευσώμεθα;». Θά μᾶς μεταποιήσῃ καί θά μᾶς δώσῃ τό δικό της ἀγαθὸ, δηλαδή τὴν ἀθανασία. Οἱ φθαρτοὶ στήν φύση, μέ τήν μίξῃ τῆς ὄντως ζωῆς «ἀναστοιχειούμεθα» καί καλούμαστε «πρὸς ἀφθαρσίαν».

Ἡ θέωση τοῦ ἀνθρώπου ἀφορᾷ τὸν ὅλο ἀνθρώπο, τό σῶμα καί τήν ψυχὴ του. Τά Τίμια Δῶρα ὡς Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ, σύμφωνα μέ τὸν ἅγιο Μάξιμο τὸν Ὁμολογητὴ, ἐνεργοῦν τὴν θέωση τοῦ ἀνθρώπου, τόσο κατὰ τὴν ψυχὴ ὅσο καί κατὰ τό σῶμα του.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐξηγεῖ τὴν χρῆση τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου γιὰ τὴν μεταβολὴ σὲ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ ὡς συγκατάβαση τοῦ Θεοῦ στήν ἀνθρώπινη συνήθεια τῆς βρώσης τοῦ ἄρτου καί τῆς πόσης τοῦ οἴνου.

Στόν ἅγιο Συμεὼν τὸν Νέο Θεολόγο τονίζεται ἡ σωματικὴ καί νοερά αἴσθησις τῆς ἐνεργουμένης θεώσεως διὰ τῆς θείας Κοινωνίας στοὺς ἀξίους. Ψέγει μάλιστα αὐτοὺς πού θεωροῦν ὅτι ἡ κοινωνία μέ τὸν Θεὸ γίνεται «ἀγνώστως καί ἀναισθήτως».

Κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ ὁ Χριστὸς μᾶς χαρίζει τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν «διὰ τοῦ θείου Βαπτίσματος, διὰ τῆς τῶν οικείων ἐντολῶν τηρήσεως, διὰ τῆς μετανοίας ἣν τοῖς πταίοιςιν ἐχαρίσατο, καί διὰ τῆς μεταδόσεως τοῦ οικείου σώματος τε καὶ αἵματος». Ὁ Χριστὸς μέ τό ἅγιο Βάπτισμα γίνεται Πατέρας τῶν ἀνθρώπων καί μέ τὴν Θεία κοινωνία Μητέρα. Μᾶς «τρέφει μαστοῖς οικείοις, ὡς ὑπόμαζια βρέφη μήτηρ φιλόστοργος». Οἱ δύο μαστοὶ εἶναι τό ἅγιο Βάπτισμα καί ἡ θεία Κοινωνία. Ἀπὸ αὐτά τά δύο μυστήρια ἐξαρτᾶται ἡ σωτηρία μας.

Πλούσιο ὑλικό γιὰ τό μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας ὑπάρχει στό βιβλίον «Περὶ τῆς συνεχοῦς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων», πού ἐπιμελήθηκε ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης. Εἶναι σημαντικὸς ὁ ἀκόλουθος συμπερασματικὸς λόγος του:

«Ἀδελφοί μου, ἀφοῦ ἀποδείχθηκε ἀπὸ τίς μαρτυρίες πού ἀναφέραμε ὡς τώρα ὅτι εἶναι ἀναγκαία στοὺς μὴ κωλυόμενους Χριστιανούς ἡ συχνὴ θεία Μετάληψη, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ κοινωνοῦμε καί ἐμεῖς συχνά, γιὰ νὰ ἔχουμε μέσα μας τὴν ζωὴ, πού εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, γιὰ νὰ μὴν ὑποστοῦμε τὸν ψυχικὸ θάνατο. Ὅσοι δὲν τρέφονται συχνά ἀπὸ αὐτὴν τὴν πνευματικὴ τροφή, βεβαίως πεθαίνουν. Ἄν καὶ φαίνονται πὼς ζοῦν σωματικά, ψυχικά εἶναι νεκροί, γιατί ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὴν πνευματικὴ καὶ ἀληθινὴ ζωὴ πού δίνει ἡ ἁγία Μετάληψη».

Ὁ σύγχρονός μας ἅγιος Πορφύριος, ἐκφράζοντας τὴν ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας, ἔλεγε: «Νὰ ζοῦμε τά μυστήρια, ἰδιαίτερα τό μυστήριον τῆς θείας Κοινωνίας. Σ' αὐτά βρίσκεται ἡ Ὁρθοδοξία. Προσφέρεται ὁ Χριστὸς στήν Ἐκκλησίαν μέ τά μυστήρια καί κυρίως μέ τὴν θεία Κοινωνία».

Ἡ Ὁρθοδοξία, ὅπως ἐκφράζεται ἀπό τὰ λειτουργικά, ἀλλά καί τὰ δογματικά κείμενα τῆς Ἐκκλησίας παρέχει τήν Ζωή τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμον, μέσω κυρίως τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Λειτουργίας, στήν ὁποία δίνεται πρὸς βρῶσιν καί πόσιν τό πραγματικό Σῶμα καί τό πραγματικό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὄχι σύμβολά τους.

Στό Συνοδικό τῆς Ὁρθοδοξίας ἀνθεματίζονται αὐτοί πού λένε ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ θεία Λειτουργία πού τώρα τελοῦμε ἀπὸ ἐκείνη πού τέλεσε ὁ Χριστός παραδίδοντας τό Μυστήριον στοὺς Ἀποστόλους καί ὅτι οἱ τώρα τελούμενες πρὸς ἐκείνη μόνον «φανταστικῶς καί εἰκονικῶς» ἀναφέρονται. Ἡ πίστις τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Ἁγίων Πατέρων μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ σήμερα καί πάντοτε τελουμένη Θυσία εἶναι ἀπαράλλακτη, μία καί ἡ αὐτὴ μέ ἐκείνη πού τέλεσε ὁ Χριστός καί κατόπιν οἱ Ἀπόστολοι.

Ἀντί συμπεράσματος

Ἡ θεία Λειτουργία ἀποτελεῖ τὴν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό Σῶμα τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ καί μέλη της ὅσοι μεταλαμβάνουν τοῦ Ἄρτου τῆς Ζωῆς, δηλαδή τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ μετάληψη τοῦ Ἄρτου τῆς Ζωῆς εἶναι ἔνωση (γιά ὅσους εἶναι κατάλληλα προετοιμασμένοι) μέ τόν Θεάνθρωπο Ἰησοῦ Χριστό. Εἶναι κατάργηση τοῦ θανάτου καί τελικός προορισμός τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἀναιρέτις τῆς φθορᾶς. Δέν μεταδίδει ἀσθένειες. Μεταδίδει υἰεία καί ζωὴ σ' αὐτοὺς πού διακρίνουν στόν ἄρτο καί τόν οἶνο τῆς Εὐχαριστίας τό Σῶμα καί Αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ θεία Λειτουργία δέν παύεται, διότι ὁ Θεάνθρωπος Χριστός δέν παύεται. Ἡ θεία Λειτουργία εἶναι ἡ μόνη σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, γιατί εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐνεργῶν τὴν ἀνακαίνιση τοῦ κόσμου.

Ἀναλυτικότερα γιά τὴν μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας σχετικά μέ τὴν κοινωνία τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ βλέπε στό ἄρθρο: «Ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας γιά τὴν Θεία Κοινωνία», στήν ἠλεκτρονική διεύθυνση: <https://parembasis.gr/index.php/el/6199-2020-04-11b>